

Postpenitenciární péče o pachatele trestných činů je dovršením procesu ochrany společnosti realizovaného trestním právem. Samotné spáchání trestného činu je znamením toho, že selhává primární funkce trestního práva, kterou je předcházení trestné činnosti. Nastupuje postih ve formě trestu stanoveného trestním zákonem. V účelu trestání se odráží zájem společnosti na tom, aby pachatel trestného činu znovu v nelegální činnosti nepokračoval, aby se nevracel coby recidivující pachatel. Významnou součástí účelu trestání je tedy jeho výchovná a resocializační složka. Ta se neobejde bez prostředků podporujících návrat do běžného života, tedy bez pomoci společnosti k tomuto návratu. Nastavení principů takové podpory je nezbytným předpokladem pro snižování kriminality a znakem moderní demokratické společnosti.

Je to právě trestní právo, které svými prostředky nejcitelněji zasahuje do práv a svobod jedince. Trestní represe je subsidiární vůči ostatním právním řešením a případná trestní sankce představuje až poslední možnost ochrany společnosti. Následky trestání tak logicky musí významně ovlivnit každého, kdo se dostane do střetu s nástroji trestního práva. Je zřejmé, že nejcitelnější zásah představují tresty spojené s odnětím svobody. Odsouzený ztrácí kontakt se světem, jsou zpřetrhány jeho sociální vazby, minimalizují se možnosti jeho finančních příjmů. Po skončení tohoto trestu je proto více než žádoucí potřeba důsledné a cílené práce s odsouzeným. V kontextu s uvedenými skutečностями by ovšem nemělo být zapomínáno ani na negativa ostatních trestů. Zejména v českém prostředí, kde v důsledku historicky daného odporu z kontaktu s jakoukoli státní mocí nebo soudním řešením, je již na obviněného často pohlíženo jako na odsouzeného. Samotné vyšetřování trestného činu nebo jeho projednávání před soudem má pro danou osobu stigmatizující charakter v očích jak přátel a známých, tak i širší veřejnosti. Postpenitenciární péče zůstávala dlouhou dobu na okraji zájmu. Ani v odborné literatuře nenalezeme v tématice postpenitenciárního zacházení a prevence recidivy v naší zemi velkou tradici. S ohledem na tyto skutečnosti se nelze divit, že ani praktické fungování či výsledky nejsou nijak ohromující. Situace se nicméně lepší, a obzvláště po roce 2000 se intenzita aktivit zvyšuje. Účelem této práce je shrnout teoretické poznatky týkající se dané problematiky, nahlédnout do praxe a nastínit jak skutečný tak i možný vývoj směřování terciálních preventivních aktivit.